

Tervise- ja tööministri 28. novembri 2016. a määruse nr 62 „Riigieelarvest hüvitatava puhkusetasu ja keskmise töötasu maksmise kord ja hüvitamise taotluse andmete loetelu“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

6. detsembril 2017. a võttis Riigikogu vastu perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse. Nimetatud muudatustega pikendati töölepingu seaduses (edaspidi TLS) sätestatud isapuhkuse kestust alates 1. juulist 2020 kümneltp tööpäevalt 30 kalendripäevale. Seadusega muudeti ka isapuhkuse kompenseerimise tingimusi. Seni kompenseeris tööandja kümne tööpäeva pikkust isapuhkust TLS-i või avaliku teenistuse seaduse alusel töötavale isikule isapuhkuse tasuga, mille tingimused olid kehtestatud tervise- ja tööministri 28. novembri 2016. a määrusega nr 62 „Riigieelarvest hüvitatava puhkusetasu ja keskmise töötasu maksmise kord ja hüvitamise taotluse andmete loetelu“. Isapuhkuse tasu maksis puhkuse kasutajale välja tööandja ja selle hüvitamiseks riigieelarvest pidi tööandja pöörduma Sotsiaalkindlustusameti (edaspidi SKA) poole. 1. juulil 2020 jõustuvate muudatuste alusel hüvitatakse isapuhkus isa täiendava vanemahüvitisega ning seda maksab SKA otse hüvitise saajale. Seda arvestades on vajalik määrust uuendada ning tunnistada kehtetuks isapuhkuse tasu tööandjale kompenseerimise regulatsioon.

Eelnõuga luuakse võimalus rakendada Riigikogu poolt 6. detsembril 2017. a vastu võetud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi tööelu arengu osakonna töösuhete poliitika juht Mariliis Proos (626 9255; mariliis.proos@sm.ee) ning laste ja perede osakonna perepoliitika juht Pirjo Turk (626 9179; pirjo.turk@sm.ee).

Eelnõu õigusliku ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunikud Jaanus Põldmaa (626 9238; jaanus.poldmaa@sm.ee; teenistusest lahkunud) ja Alice Sündema (626 9271; alice.sundema@sm.ee).

Eelnõu on keeleteoimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteoimetaja Virge Tammaru (626 9320; Virge.Tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõu ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi punktiga 11.8, mis näeb ette tegevused võrdsema hoolduskoormuse jaotumiseks lapsevanemate vahel.

Eelnõuga muudetakse määruse 2. juulil 2018. a jõustunud redaktsiooni (RT I, 29.06.2018, 95).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist. Esimene sätestab määruse muudatused ja teine määruse jõustumise aja.

Määruse § 1 punktiga 1 jäetakse määruse § 1 punktist 2 välja tekstiosa „§-s 60 ettenähtud isapuhkuse,“ kuna 1. juulil 2020 kehtima hakkavate muudatuste kohaselt ei kompenseerita

enam TLS-is sätestatud isapuhkust isapuhkuse tasuga, vaid isa täiendava vanemahüvitisega. Isa täiendava vanemahüvitise maksmist reguleerib perehüvitiste seadus. Töölepingulises suhtes isa puhul on täiendava vanemahüvitise maksmise tingimus see, et isa viibis isapuhkusel ning vastava märke isapuhkuse kohta on tööandja teinud töötamise registrisse (edaspidi TÖR). See tähendab aga, et isa täiendava vanemahüvitise eest tasub SKA otse isale, kui isa on märgitud TÖR-is isapuhkusel viibivaks.

Määruse § 1 punktiga 2 jäetakse määruse § 2 lõikest 2 välja sõna „isapuhkuse“. Muudatus on samuti seotud isapuhkuse kompenseerimise aluste muutmisega, nagu kirjeldatud eelnevas punktis.

Määruse § 1 punktiga 3 jäetakse määruse § 2 lõikest 4 välja sõna „isapuhkusele“. Muudatus on samuti seotud isapuhkuse kompenseerimise aluste muutmisega, nagu kirjeldatud eelnevatel punktides.

Määruse § 1 punktiga 4 tunnistatakse määruse § 3 lõige 3 kehtetuks, kuna tööandjad hakkavad isapuhkust edaspidi kandma TÖR-i ning isa ei pea kirjalikult tõendama isapuhkuse kasutamist teise tööandja juures.

Määruse § 1 punktiga 5 jäetakse määruse § 4 lõike 1 punktist 8 välja sõna „isapuhkuse“, kuna isapuhkuse hüvitamine ei käi alates 1. juulist 2020 enam tööandja kaudu, vaid isa täiendava vanemahüvitise eest tasub SKA otse isale.

Määruse § 1 punktiga 6 tunnistatakse määruse § 4 lõige 2 kehtetuks, kuna isapuhkuse taotlemise tingimused muutuvad seoses 01.07.2020 jõustuva perehüvitiste seaduse redaktsiooniga.

Määruse § 1 punkt 7 muudetakse paragrahvi pealkiri ainsusest mitmuseks. Põhjuseks paragrahvi teise lõike lisamine, mis üleminekuajaks isikutele käitumisjuhiseid annab.

Määruse § 1 punkt 8 annab juhised üleminekuajaks. TLS § 139², mis jõustub 1. juulil 2020. a, reguleerib isapuhkuse kasutamist üleminekuajaks. Lapse eeldatavast sünnikuupäevast ja tema tegelikust sünni ajast sõltub, milliste reeglite alusel isapuhkust võtta on võimalik. Kui isapuhkust on õigus võtta kuni 2020. aasta 30. juunini kehtinud isapuhkuse sätete kohaselt, on isal õigus ka puhkusetasule kuni 2020. aasta 30. juunini kehtinud regulatsiooni kohaselt. Sellisel juhul kuulub kohaldamisele ka käesoleva määruse kuni 2020. aasta 30. juunini kehtinud redaktsioon.

Määruse §-s 2 on sätestatud määruse jõustumise aeg. Määrus on kavandatud jõustuma 1. juulil 2020. a, samal ajal perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadusega.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatused on tehnilist laadi. Need ei muuda töösuhte poolte ega SKA õigusi ja kohustusi. Muudatused aitavad rakendada 6. detsembril 2017. a Riigikogus vastu võetud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduses sätestatud isapuhkuse hüvitamist puudutavaid muudatusi.

Arvestades, et seadusega kaotatakse tööandja kohustus maksta isapuhkust kasutavale töötajale puhkusetasu ning seega kaob ka tööandjal vajadus puhkusetasu kompenseerimiseks

SKA poole pöörduda, võib siiski välja tuua, et seaduse vastavad muudatused ja seega ka määruse muudatused mõjutavad enim töandjaid ja SKA-d.

Muudatuste tulemusel ei pea töandja enam SKA-lt isapuhkuse tasu kompenseerimist taotlema ning töandjate töö- ja halduskoormus väheneb. Mõju töandjatele on siiski väike. Arvestades, et aastas sünnib umbes 14 000 last ning et Statistikaameti Eesti tööjõu-uuringu 2018. aasta andmetel oli peamises pereloomeeas (20–49-aastaste) meeste tööhõivemäär 87,6% ja nende hulgas isapuhkuse õigusega töötajaid 86,3%, oleks isapuhkusele õigus umbes 10 600 isal. Seega ei ole isapuhkuse näol tegemist sündmusega, millega töandjad tihti kokku puutuvad.

SKA ei pea antud määruse alusel menetlema isapuhkusetasu hüvitamiseks töandjate esitatud taotlusi. SKA töökoormust muudatused siiski ei mõjuta, kuivõrd vanemahüvitise, sealhulgas isa täiendava vanemahüvitise väljamaksmiseks esitatud taotlusi menetleb samuti SKA. Seega on muudatuste mõju SKA-le väike.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse muudatuste rakendamisega ei kaasne kulusid ega tulusid. Isapuhkuse pikkuse ja hüvitamise tingimuste muudatustega kaasnevat kulu ja tulu on analüüsitud 6. detsembril 2017. a Riigikogus vastu võetud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse seletuskirjas.

6. Määruse jõustumine

Määruse muudatused on kavandatud jõustuma samal ajal TLS-i isapuhkuse sätete jõustumisega 1. juulil 2020. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi kaudu kooskõlastamiseks ministeeriumidele ning arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Töandjate Keskliidule ja Eesti Ametiühingute Keskliidule.